

Írta: Csató Zsuzsa

Egy meseszép kastély

„Sose vinném oda a sajátomat”

Az intézet vezetője meséli: „Vannak szülők, akik otthon akarják nevelni kisgyermeküket. Vannak, akik ezalatt a nappali korai fejlesztő központba járnak. Sőt akadnak, akik normális óvodába kívánják járni. Sose vinném a sajátomat ilyen helyre” – mondja az igazgató asszony.

„Ezért most egyenként meglátogatjuk a szülőket és elmagyarázzuk nekik, hogy gyermeküknek az a legjobb, ha minél előbb bentlakásos gyógypedagógiai intézménybe kerül. A hivatalos „korai”, születéstől hat-hétéves korig tartó, nappali egyéni fejlesztés csak heti legfeljebb egy-két óra, míg itt a nap huszonnégy órájában képezik a gyermekeket.

Természetesen senkit nem kényszerítünk. Ha akarja, naponta hozhatja-viheti. De egy-két hét múlva itt maradnak éjszakára.

Most végre sikerült egy >korais<, azaz hatévesekből álló iskola előkészítő csoportot indítanunk.”

Az iskolán-kastélyon körbevezetve meg is mutatták a kicsiket. Éppen délutáni álmukat aludták. Lépteinkre felébredtek és mindannyian várakozással nézték a felnőtteket. Nyilvánvaló volt, hogy a szüleiket várják. Egyikük el is sírta magát. A köztünk levő egyetlen szülő könnyes szemmel bujkált, nehogy észrevegye a saját gyereke.

A kastély 1965 óta szolgál középsúlyos értelmi fogyatékkal élők oktatási intézményeként. 1987 óta már van 16 és 18 év közöttieket munkára előkészítő csoportja is.

Munkát a helyi célszervezet ad nekik, így nem hagyják el a kastély területét. S ez igazán emelkedett: géprongyok szétválogatása.

Tervezik a speciális készségfejlesztő szakiskola indítását is.

89-en laknak itt, 65 dolgozójuk közül 20 tanár, 23 gyermekfelügyelő, öt éjszakás.

A munkára előkészítősek egy kastély melletti külön házban laknak, a többiek a kastély felső, köves emeletén, a cselédszobákban.

A kastély lakói 6 és 18 év közöttiek. Ez a megye egyetlen középsúlyos értelmi fogyatékos lakosú intézménye, a megyei szakértői bizottság ide és csakis ide irányítja a szülőket. S azok ma sem igen tudják, hogy van apelláta.

A tanulócsoporthoz kicsik. Hatan, nyolcan vannak egy csoportban – ez ideális állapotnak tekinthető. Az annál kevésbé, hogy a kötelező délelőtti és délutáni gyógypedagógiai foglalkoztatást idéntől megfelezték, azaz délutánra megszüntették. Egy-két kivétellel az osztályok legtöbbször csak délelőtt van tanítás, mert nem maradt pénz délutáni gyógypedagógusra. Így délután a gyógypedagógus utasítása szerint egy gyermekfelügyelő, azaz minden szakmai felkészítés nélkül foglalkozik a gyermekekkel.

Azok, pedig libasorban és kézenfogva vonulnak a kastélyból a kastélyparkbeli szép és csakis őket szolgáló játszóterükre. Hogy családias lenne, azt erre a jelenségre igazán nehéz lenne rámondani. De katonásan fegyelmezett ez a világ. Legalábbis ez a része. Teljesen feleslegesen.

Itt is, mint mindenütt, az egyes tanító nénik megértésétől, szeretetétől függ minden. Ahol lelkes, ott feldíszítették apróságokkal a tantermet. Van, ahol nem...

A hálószobák viszont egy börtönben sem különbek. Hat-nyolc vaságy egymás mellett. Olvasólámpa sehol. A falak koszosak és üresek, poszter, fénykép, dísz sehol. Nincsenek éjjeli szekrények, vagy bármi, ami gyermekek személyes igényeit, egy icipici külön zugot szolgálna. Itt nemhogy elvonulni, magányra vágyani nem lehet, de kettesben, hármában sem maradhat senki senkivel.

Sőt, személyes holmi sincsen, egy levelet sem lehet mások elől eldugni.

Az olvasásra, esti nézegetésre, lámpára vonatkozó kérdésre értetlenül néztek: Minek? Még eltörne, arra is vigyázni kéne.

Az osztályterem így, délután kettőkor, egy kivételével, mind üresek. A kastély, amely kívül mesés szép. Most belül lekopott, agyonosztott kis helyiségekből áll. A teraszra vezető falépcsőn virágok vannak. Azaz a teraszt nem használhatják. A park álomszép. A kastély üzleti vállalkozásként osztrák turista paradicsom lenne, egyben paradicsomi életet biztosíthatna mostani lakóinak, hiszen a jövedelemből emberi, családi körülmények között, a környék kisházaiban lakhatnának, vagy a városba költözhetnének. Sőt ha lenne pénz, akár naponta hazavihetnék őket.

Az itt dolgozók az ellenkezőjére esküsznek. Szerintük a gyermekeknek joguk van e szép környezetben élni. Igaz, a park valóban gyönyörű. De a kastélynak csak a külseje újrafestett, belül minden kopott, ócska. A gyerekek, pedig a világtól elzárva élnek.

De kastély dolgozói büszkék. Az Ausztriában élő volt tulajdonostól megszerezték a nyilatkozatát: sem életében, sem halálában nem kívánja, hogy mások használhassák, mint ezek a gyerekek a villát. A dolgozók ügyesek. A gyermekek nevelésére és oktatására szánt fejkvóta, pedig az óriási beltérű és ócska felszerelésű kastély fenntartására folyik el.

Előrelépés, hogy a 16 és 18 év közötti „munkára nevelő csoportban” lévők egy kis külön falusi házban lakhatnak, úgy tizenhatan, aprószobánként két-két emeletes ágygal, de legalább nappalival, fürdőszobával.

Meglátogatjuk őket. Néma csend fogad a munkahelyükön. Délután van. Ezek szerint legalább hat-nyolc órában dolgoznak. A műhely sötét, koszos, a fiatalok elhanyagoltak, szinte rongyosak, arcukról hiányzik az érdeklődés, az értelem. „Géprongyokat” válogatnak. A kosz szürkéjébe burkolódik minden. Furán, hidegen és sötéten néznek ránk. Csak parancsra és kórusban köszönnek.

A dolgozók tele vannak panasszal. Nem elég a pénz. Nem engedélyezik, hogy előrelépjenek. Kértek az önkormányzattól segítséget, hogy rendbe hozzanak egy kastély körüli házat és abban is lakjanak, de nem kaptak támogatást. Ilyen a mi önkormányzatunk – mondják. Mikor volt ez? Tíz éve, hangzik a válasz. Nincs mit mondanom.

Hová kerülnek innen a fiatalok?

Úgy néhány éven és próbálkozásokon túl hetven százalékuk a megye egyetlen, nem tiszta profilú intézményébe, azaz az azelőtt csakis időseket szolgáló ivánci gondozóba kerül. Ahol az itteniek bevallása szerint is szörnyű a helyzet, és „kárba vész a munkájuk”.

Kérdezzük, miért nem próbálnak ezt-azt, szakmát, önálló életvitelt tanítani?

Mért nem próbálják meg a felnőtteket a faluban házakat vásárolva csoportokban elhelyezni, segíteni? Drágák a házak, az osztrákok felvásárolják, felverték az árakat. Mindenre van magyarázatuk. De tiszta ügy. Ők igazi gyógypedagógusok. Maguk is bezárkóztak a kastély falai közé. Nem menedzselik ezt az intézményt. Önkiszolgálásra és munkára nevelik, monotóniára és szófogadásra szoktatják a gyerekeket. Szeretik őket, meg vannak győződve, hogy nekik itt a legjobb, távol a többnyire szörnyű szülőktől. Akik ártalmasok, mindent elszednek tőlük stb. Hétfvégén hazaküldtek fogkrémet, fogkefét. A papa

visszaüzent, hogy jövő héten többet hozzon a gyerek, mert nem volt elég a pénz, amit kapott érte. Van ilyen is.

Megmutatták a megye egyetlen gyógypedagógiai intézetét. Ma hivatalosan mindenkit ide tanácsolnak.